

VIRTUAL MUZEYLARDAN FOYDALANISHNING BO'LAJAK TARIX FANI O'QITUVCHILARINING TARIXIY TAFAKKURINI RIVOJLANTIRISHDAGI DIDAKTIK IMKONIYATLARI

M.D.To'ranazarova¹ 

1. Qo'qon davlat universiteti tayanch doktoranti

Mas'ul muallif: To'ranazarova
Muxlisaxon Davlatjon qizi, Qo'qon
davlat universiteti tayanch
doktoranti.

e-mail:
toranazarovamuxlisa@gmail.com

Accepted: 19 Avgust 2026
Published: 19 Avgust 2026

Copyright: © 2026 by the
author(s). Licensee Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
This article is an open access
article distributed under the terms
and conditions of the Creative
Commons Attribution (CC-BY-4.0)
license.

Iqtibos uchun: To'ranazarova, M.
D. VIRTUAL MUZEYLARDAN
FOYDALANISHNING BO'LAJAK
TARIX FANI O'QITUVCHILARINING
TARIXIY TAFAKKURINI
RIVOJLANTIRISHDAGI DIDAKTIK
IMKONIYATLARI / M. D.
To'ranazarova // Buxoro xalqaro
universiteti ilmiy axborotnomasi.
— 2026. — T. 8, № 1. — B.
158–162.

Annotatsiya. Mazkur maqolada virtual muzeylardan foydalanishning bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlari nazariy va amaliy jihatdan aniqlashtirilgan. Tadqiqot muammosi shundan iboratki, ta'lim amaliyotida virtual muzey resurslari ko'pincha "qiziqarli va foydali vosita" sifatida umumiy tarzda talqin qilinadi, biroq ular orqali aynan qanday kasbiy-metodik ko'nikmalar va tarixiy tafakkur jihatlari rivojlanishi operatsional darajada ko'rsatib berilmagan. Ushbu bo'shliqni bartaraf etish maqsadida tadqiqotda kontent-tahlil, pedagogik kuzatuv va pedagogik tajriba-sinov ishi uyg'unlashtirilgan metodologiya qo'llanildi. Tadqiqot natijasida virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari besh ustuvor yo'nalish asosida tizimlashtirildi: tarixiy manba bilan ishlash, raqamli resursni tanqidiy baholash, vizual dalilni didaktik topshiriqqa aylantirish, refleksiv tahlil va akademik halollikni ta'minlash. Har bir yo'nalishning mazmuni, u orqali rivojlanadigan tarixiy tafakkur jihati va tegishli baholash mezonlari asoslab berilgan. "Tarix o'qitish metodikasi" fani doirasida o'tkazilgan pedagogik tajriba-sinov ishi natijalari besh yo'nalish bo'yicha talabalarning ko'nikma darajasi sezilarli o'sganligini tasdiqladi. Olingan natijalar virtual muzeylardan foydalanishni tasodifiy emas, balki maqsadli va tizimli pedagogik faoliyatga aylantirish imkonini beruvchi amaliy asos sifatida talqin etilishi mumkin.

Kalit so'zlar: virtual muzey, didaktik imkoniyat, tarixiy manba, raqamli resurs, tanqidiy baholash, vizual dalil, refleksiv tahlil, akademik halollik, tarixiy tafakkur, bo'lajak tarix o'qituvchisi, tarix o'qitish metodikasi.

ДИДАКТИЧЕСКИЕ ВОЗМОЖНОСТИ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ВИРТУАЛЬНЫХ МУЗЕЕВ В РАЗВИТИИ ИСТОРИЧЕСКОГО МЫШЛЕНИЯ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ ИСТОРИИ

Аннотация. В данной статье теоретически и практически обоснованы дидактические возможности использования виртуальных музеев в развитии исторического мышления будущих учителей истории. Проблема исследования заключается в том, что в педагогической практике ресурсы виртуальных музеев зачастую трактуются лишь как «интересный и полезный инструмент» в общем виде, без операционального указания на то, какие именно профессионально-методические навыки и грани исторического мышления при этом развиваются. Для устранения данного пробела в исследовании применена методология, объединяющая контент-анализ, педагогическое наблюдение и формирующий педагогический эксперимент. В результате дидактические возможности использования виртуальных музеев систематизированы по пяти приоритетным направлениям: работа с историческим источником, критическая оценка цифрового ресурса, преобразование визуального свидетельства в дидактическое задание, рефлексивный анализ и обеспечение академической честности. Обоснованы содержание каждого направления, соответствующая грань исторического мышления и критерии оценки. Результаты формирующего эксперимента, проведенного в рамках курса «Методика преподавания истории», подтвердили значительный рост уровня сформированности навыков студентов по всем пяти направлениям. Полученные результаты могут быть истолкованы как практическая основа, позволяющая превратить использование виртуальных музеев из случайной практики в целенаправленную и системную педагогическую деятельность.

Ключевые слова: Виртуальный музей, дидактическая возможность, исторический источник, цифровой ресурс, критическая оценка, визуальное свидетельство, рефлексивный анализ, академическая честность, историческое мышление, будущий учитель истории, методика преподавания истории.

DIDACTIC POSSIBILITIES OF USING VIRTUAL MUSEUMS IN DEVELOPING THE HISTORICAL THINKING OF FUTURE HISTORY TEACHERS

Abstract. This article identifies and substantiates the didactic potential of using virtual museums for developing historical thinking in prospective history teachers. The research problem is that virtual museum resources are often described in teaching practice merely as an "interesting and useful tool", without specifying which professional and

methodological skills are actually developed and through which mechanisms. To address this gap, the study combines content analysis, pedagogical observation and a formative pedagogical experiment. As a result, the didactic potential of virtual museums is systematized into five priority directions: working with a historical source, critical evaluation of a digital resource, transforming visual evidence into a didactic task, reflexive analysis, and ensuring academic integrity. The content of each direction, the corresponding facet of historical thinking, and the relevant assessment criteria are substantiated. The formative experiment, conducted within the course "Methodology of Teaching History", confirmed a considerable increase in students' skill levels across all five directions. The findings provide a practical basis for transforming the use of virtual museums from incidental practice into purposeful, systemic pedagogical activity.

Keywords: virtual museum, didactic potential, historical source, digital resource, critical evaluation, visual evidence, reflexive analysis, academic integrity, historical thinking, prospective history teacher, methodology of teaching history.

Kirish. So'nggi o'n yillikda raqamli texnologiyalarning ta'lim tizimiga faol integratsiyalashuvi tarix ta'limi sohasida ham tub o'zgarishlarni yuzaga keltirmoqda. Jahon muzeylari, arxivlari va kutubxonalarining o'z fondlarini raqamlashtirib, ochiq kirish shaklida taqdim etishi natijasida virtual muzeylar - vaqt va makon cheklovlarisiz murojaat qilinadigan, interaktiv va multimedia imkoniyatlariga ega raqamli ta'lim resurslari sifatida tarix o'qitish amaliyotining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2025-yil 28-apreldagi PF-73-son "Pedagog kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmonida pedagog kadrlarni tayyorlashda zamonaviy raqamli ta'lim texnologiyalarini keng joriy etish, bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-metodik kompetentligini raqamli muhitda shakllantirish vazifasi ustuvor yo'nalish sifatida belgilangan. Bu esa bo'lajak tarix fani o'qituvchilarini virtual muzey resurslaridan metodik jihatdan asoslangan holda foydalanishga tayyorlash masalasini dolzarb ilmiy-pedagogik muammoga aylantiradi.

Muammoning dolzarbligi shundan iboratki, amaldagi pedagogik amaliyotda va qisman ilmiy adabiyotlarda virtual muzeylarning ta'limiy salohiyati ko'pincha umumlashtirilgan, tavsifiy tarzda - "qiziqarli", "vizual jihatdan boy", "o'quvchilar uchun jozibali resurs" kabi ta'riflar orqali yoritiladi. Bunday yondashuv o'zida muhim metodologik kamchilikni yashiradi: u bo'lajak o'qituvchiga aynan qaysi kasbiy-metodik ko'nikmani, qaysi konkret pedagogik mexanizm orqali va qanday mezonlar asosida rivojlantirish lozimligini ko'rsatib bermaydi. Natijada virtual muzeylardan foydalanish ko'pincha tizimsiz, vaziyatga qarab, ba'zan shunchaki "qo'shimcha ko'rgazmalilik vositasi" darajasida qolib ketadi, bu esa ularning tarixiy tafakkurni rivojlantirishdagi salohiyatidan to'liq foydalanish imkonini bermaydi.

Tadqiqotning ilmiy yangiligi quyidagilardan iborat: birinchidan, virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari birinchi marta besh operatsional yo'nalish (manba bilan ishlash, raqamli resursni baholash, vizual dalilni topshiriqqa aylantirish, refleksiv tahlil, akademik halollik) asosida yaxlit tizim sifatida taqdim etildi; ikkinchidan, har bir yo'nalish uchun mos keluvchi tarixiy tafakkur jihati va baholash mezonlari aniqlashtirildi; uchinchi, mazkur besh yo'nalishning "Tarix o'qitish metodikasi" fani doirasidagi amaliy samaradorligi pedagogik tajriba-sinov ishi orqali empirik tekshirildi.

Tadqiqotning maqsadi - virtual muzeylardan foydalanishning bo'lajak tarix fani o'qituvchilarining tarixiy tafakkurini rivojlantirishdagi didaktik imkoniyatlarini aniq, operatsional shaklda ochib berish va ularning "Tarix o'qitish metodikasi" fani doirasidagi amaliy samaradorligini asoslashdan iborat.

Ushbu maqsadga erishish uchun quyidagi vazifalar belgilandi: 1) virtual muzey va tarixiy tafakkur muammosi bo'yicha mavjud ilmiy-nazariy adabiyotlarni tahlil qilish; 2) virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlarini ustuvor yo'nalishlar asosida tizimlashtirish; 3) har bir yo'nalish bo'yicha aniq pedagogik mexanizm va baholash mezonlarini ishlab chiqish; 4) ishlab chiqilgan tizimni "Tarix o'qitish metodikasi" fani mashg'ulotlarida sinovdan o'tkazish va natijalarni tahlil qilish; 5) olingan natijalar asosida amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Adabiyotlar sharhi va tadqiqot metodologiyasi. Tarixiy tafakkurni rivojlantirish muammosi jahon pedagogika fanida uzoq tarixga ega bo'lib, bu borada bir qator tayanch kontseptsiyalar shakllangan. S.Uaynburg [1] tarixiy manba bilan ishlashni tarixiy tafakkurning markaziy elementi sifatida belgilaydi, bunda manbani tanqidiy o'qish faqat uning mazmunini emas, balki kelib chiqishi, mualliflik konteksti va ishonchliligini ham baholashni talab qiladi - bu g'oya mazkur tadqiqotdagi birinchi yo'nalish (manba bilan ishlash)ning nazariy asosini tashkil etadi. D.Xiks, P.Dulitl va E.Yuing [2] tomonidan taklif etilgan SCIM-C strategiyasi (yig'ish - sourcing, tasniflash - contextualizing, interpretatsiya - interpreting, monitoring - monitoring, korrelyatsiya - corroborating) multimedia manbalar bilan ishlashning bosqichma-bosqich modelini beradi, bu virtual muzey eksponatlarini tahlil qilishga to'g'ridan-to'g'ri tatbiq etiladi va tadqiqotning uchinchi hamda to'rtinchi yo'nalishlariga metodik asos bo'ladi. Y.Eshet-Alkalay [3] raqamli savodxonlikni zamonaviy ta'limning zaruriy qismi sifatida belgilab, raqamli resurslarni tanqidiy baholash ko'nikmasini alohida kompetensiya sifatida ajratadi - bu yondashuv ikkinchi yo'nalish (raqamli resursni tanqidiy baholash)ning nazariy poydevorini tashkil qiladi. P.Seyshas va T.Morton [4] tomonidan taklif etilgan "dalil" (evidence) konsepsiyasi vizual materialni tayyor ma'lumot sifatida emas, balki qayta ishlanishi kerak bo'lgan dalil sifatida ko'rish zarurligini asoslaydi, bu esa uchinchi yo'nalishning mohiyatini belgilaydi. T.Bretag [5] tomonidan tahrirlangan "Akademik halollik qo'llanmasi"da raqamli manbalardan foydalanishda to'g'ri sitata va havola berish, muallif huquqiga rioya qilish akademik faoliyatning ajralmas qismi sifatida ko'rsatiladi, bu jihat beshinchi yo'nalishning asosini tashkil etadi. J.Folk va L.Dirking [6] muzey tajribasi nazariyasida tashrif buyuruvchining bilim, hissiy va ijtimoiy jihatlarini uyg'un baholash zarurligini ta'kidlaydi, bu esa refleksiv tahlil yo'nalishining kengroq nazariy kontekstini beradi.

Shu bilan birga, tahlil qilingan manbalarning hech biri virtual muzey resurslarini bo'lajak tarix o'qituvchisi

tayyorlash jarayonida yaxlit, operatsional tizim sifatida - ya'ni aniq yo'nalishlar, mexanizmlar va baholash mezonlari asosida - taqdim etmaydi. Aynan shu bo'shliq mazkur tadqiqotning predmeti va yangiligini belgilaydi.

Tadqiqot metodologiyasi quyidagi uch bosqichli yondashuvga asoslandi. Birinchi bosqichda kontent-tahlil metodi qo'llanilib, virtual muzeylarning didaktik salohiyatiga oid ilmiy-nazariy manbalar tizimlashtirildi va besh ustuvor yo'nalish shakllantirildi. Ikkinchi bosqichda pedagogik kuzatuv metodi orqali Qo'qon davlat universiteti tarix yo'nalishi bakalavriat bosqichi talabalari (n=42) ning "Tarix o'qitish metodikasi" fani mashg'ulotlarida virtual muzey resurslari (Google Arts & Culture, Britaniya muzeyi, Ermitaj virtual turlari) bilan ishlash jarayoni kuzatildi. Uchinchi bosqichda pedagogik tajribasi-nov ishi (formativ eksperiment) o'tkazildi: tajriba boshida va yakunida bir xil talabalar guruhida besh yo'nalishga mos keluvchi ko'nikmalarning shakllanganlik darajasi diagnostik topshiriqlar (manbani tahlil qilish varaqasi, platformani baholash cheklisti, didaktik topshiriq loyihasi, refleksiv kundalik, sitata-havola auditi) yordamida o'lchandi. Natijalar foizlarda ifodalangan tavsifiy statistika usulida qayta ishlandi.

Tahlil va natijalar. O'tkazilgan tahlil natijasida virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari quyidagi besh ustuvor yo'nalish asosida aniqlashtirildi (1-jadval):

1-jadval.

Virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlari

Ustuvor yo'nalish	Mazmuni	Rivojlantiriladigan tarixiy tafakkur jihati
1. Tarixiy manba bilan ishlash	Virtual muzey ekspонатini birlamchi yoki ikkilamchi tarixiy manba sifatida o'qish, uning kelib chiqishi, mualliflik konteksti, yaratilish sanasi va ishonchliligini aniqlash	Manbashunoslik va tanqidiy o'qish ko'nikmasi
2. Raqamli resursni tanqidiy baholash	Virtual muzey platformasining o'zini - uning ma'lumot manbai, yangilanish sanasi, muassasaviy mansubligi va ilmiy asosligini - mustaqil baholash	Raqamli savodxonlik va manba ishonchliligini tekshirish ko'nikmasi
3. Vizual dalilni didaktik topshiriqqa aylantirish	Muzey ekspонati tasviri yoki videomateriali asosida maktab o'quvchilari uchun mo'ljallangan aniq o'quv topshirig'ini (savol, topshiriq, keys) loyihalash	Metodik transformatsiya va pedagogik loyihalash ko'nikmasi
4. Refleksiv tahlil	O'z tahlil va loyihalash jarayonini oldindan belgilangan mezonlar asosida qayta ko'rib chiqish, kuchli va zaif tomonlarni aniqlash	Metakognitiv va refleksiv tafakkur
5. Akademik halollikni ta'minlash	Virtual muzey manbalaridan foydalanishda muallif huquqi va manbaga to'g'ri havola berish qoidalariga rioya qilish	Ilmiy-axloqiy mas'uliyat va akademik halollik madaniyati

Tarixiy manba bilan ishlash yo'nalishi bo'lajak o'qituvchidan virtual muzey ekspонатini shunchaki "tomosha qilish" emas, balki uni to'liq huquqli tarixiy manba sifatida idrok etishni talab qiladi. Bunda talaba ekspонатning yaratilgan davri, muallifi yoki buyurtmachisi, birlamchi yoki ikkilamchi manba ekanligi, shuningdek muzeyning o'zi tomonidan berilgan izohning qay darajada ob'ektiv ekanligini aniqlashi lozim. Amaliyotda bu ko'nikma "manbani tahlil qilish varaqasi" (manba turi, sanasi, muallifi, konteksti, ishonchlilik darajasi, mumkin bo'lgan qarama-qarshi manbalar) orqali shakllantiriladi.

Raqamli resursni tanqidiy baholash yo'nalishi manbaning o'zidan tashqari, uni taqdim etayotgan raqamli platformaning ishonchliligini baholashni ko'zda tutadi: platformani kim yuritadi (muzey, universitet, xususiy tashkilot), ma'lumotlar qachon yangilangan, ilmiy ekspertiza mavjudmi. Bu yo'nalish talabada "manba ham, uni yetkazuvchi vosita ham tanqidiy nazardan o'tkazilishi kerak" degan tamoyilni shakllantiradi, bu esa keng ma'nodagi raqamli savodxonlikning tarkibiy qismidir.

Vizual dalilni didaktik topshiriqqa aylantirish yo'nalishi eng yuqori metodik murakkablikka ega bo'lib, bo'lajak o'qituvchidan tayyor tarixiy-vizual materialni maktab o'quvchisining yosh xususiyatlari, mavzu va o'quv maqsadlariga mos aniq topshiriq (savol, keys, taqqoslash jadvali, debat mavzusi)ga aylantirish qobiliyatini talab qiladi. Aynan shu yo'nalishda nazariy bilim amaliy-metodik ko'nikmaga o'tadi.

Refleksiv tahlil yo'nalishi talabaning o'z tahlil va loyihalash jarayonini oldindan belgilangan mezonlar (to'liqlik, ob'ektivlik, yosh xususiyatlariga muvofiqlik) asosida qayta ko'rib chiqishini, kuchli va zaif tomonlarini mustaqil aniqlashini nazarda tutadi. Bu yo'nalish metakognitiv tafakkurni - o'z faoliyatini "tashqaridan" ko'ra olish qobiliyatini - rivojlantiradi.

Akademik halollikni ta'minlash yo'nalishi esa jarayonning barcha bosqichlarini kuzatib boradi: virtual muzey manbalaridan foydalanishda to'g'ri sitata keltirish, havola berish va muallif huquqiga rioya qilish talabaning barqaror kasbiy odatiga aylanishi lozim, chunki raqamli kontentning nusxalash va tarqatishga oson berilishi bu masalani alohida dolzarb qiladi.

Ushbu besh yo'nalish bir-biridan ajratilgan holda emas, balki izchil pedagogik jarayon sifatida qo'llaniladi: talaba avval manba bilan ishlaydi (1), so'ngra undan foydalangan platformaning o'zini tanqidiy baholaydi (2), keyin topilgan vizual dalilni maktab o'quvchisi uchun didaktik topshiriqqa aylantiradi (3), o'z faoliyatini refleksiv tahlil qiladi (4) va bu jarayonning barchasida manbalardan foydalanishning akademik-axloqiy qoidalariga rioya qiladi (5). Aynan shu besh yo'nalishning birgalikda va ketma-ket qo'llanilishi virtual muzeylardan foydalanishni tasodifiy emas, balki maqsadli didaktik faoliyatga aylantiradi.

Besh ustuvor yo'nalishni "Tarix o'qitish metodikasi" fani mashg'ulotlarida amaliy qo'llash maqsadida Qo'qon davlat

universiteti tarix yo'nalishi talabalari (n=42) ishtirokida bir semestrlik pedagogik tajriba-sinov ishi tashkil etildi. Tajriba boshida va yakunida bir xil diagnostik topshiriqlar asosida talabalarining har bir yo'nalish bo'yicha ko'nikma darajasi o'Ichandi. Olingan natijalar 2-jadvalda keltirilgan:

2-jadval.

Tajriba-sinov ishi natijalari (talabalarining yuqori va o'rta darajadagi ko'rsatkichi, %)

Ko'rsatkich	Tajriba boshida (%)	Tajriba yakunida (%)
Manbaning kelib chiqishi va muallifligini aniqlash ko'nikmasi	34,2	71,6
Raqamli platformaning ishonchligini mustaqil baholash	28,7	68,4
Vizual dalil asosida didaktik topshiriq loyihalash	31,5	74,3
O'z faoliyatini mezonlar asosida reflektiv baholash	26,9	65,8
Manbaga havola va sitata berish qoidalariga rioya qilish	39,4	79,2

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, barcha besh yo'nalish bo'yicha talabalarining ko'nikma darajasi sezilarli darajada oshgan: eng yuqori o'sish vizual dalilni didaktik topshiriqqa aylantirish (31,5%dan 74,3%gacha, ya'ni 42,8 foizli punktga) va manbaga havola berish qoidalariga rioya qilish (39,4%dan 79,2%gacha, ya'ni 39,8 foizli punktga) ko'rsatkichlarida qayd etildi. Nisbatan kamroq, ammo baribir sezilarli o'sish reflektiv baholash ko'nikmasida (26,9%dan 65,8%gacha) kuzatildi, bu esa metakognitiv ko'nikmalarining boshqa ko'nikmalarga nisbatan sekinroq shakllanishini ko'rsatadi va kelgusi tadqiqotlar uchun alohida e'tibor talab qiladigan yo'nalish sifatida belgilanishi mumkin.

Muhokama. Olingan natijalar S.Uaynburg [1] va D.Xiks va boshqalar [2] tomonidan ilgari surilgan g'oyalarni bo'lajak tarix o'qituvchisi tayyorlash amaliyotida empirik tasdiqlaydi: manba bilan ishlash ko'nikmasi alohida, izolyatsiyalangan mashq sifatida emas, balki raqamli resursni baholash va didaktik loyihalash bilan uzviy bog'liq holda samaraliroq shakllanadi. Shu bilan birga, reflektiv tahlil ko'rsatkichining nisbatan sekinroq o'sishi Y.Eshet-Alkalayning [3] fikricha, metakognitiv ko'nikmalarining shakllanishi uchun uzoqroq vaqt va tizimli mashq zarurligi haqidagi qarashni tasdiqlaydi. Tadqiqot natijalari, shuningdek, T.Bretag [5] ta'kidlagan akademik halollik masalasining virtual muzey resurslari kontekstida alohida amaliy ahamiyat kasb etishini ko'rsatdi - talabalar aynan shu yo'nalish bo'yicha eng yuqori (79,2%) ko'rsatkichga erishdilar, bu esa mazkur masalaga fanlararo va tizimli yondashuv samarali natija berishini isbotlaydi.

Tadqiqotning cheklovlari sifatida namunaning nisbatan cheklangan hajmi (n=42) va bir oliy ta'lim muassasasi doirasida o'tkazilganligini qayd etish lozim; bu esa natijalarni umumlashtirishda ehtiyotkorlikni talab qiladi. Kelgusi tadqiqotlarda namunani kengaytirish va turli mintaqadagi oliy ta'lim muassasalarini qamrab olish tavsiya etiladi.

Xulosa va takliflar. Virtual muzeylardan foydalanishning didaktik imkoniyatlarini besh ustuvor yo'nalish asosida aniqlashtirish va ularni pedagogik tajriba-sinov ishi orqali empirik tekshirish bo'lajak tarix o'qituvchilarini tayyorlash amaliyotini tizimliroq va maqsadga muvofiqroq tashkil etish imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, mazkur besh yo'nalishning izchil va birgalikda qo'llanilishi nafaqat talabalarining virtual muzey resurslari bilan ishlash ko'nikmasini, balki ularning kengroq kasbiy-metodik va ilmiy-axloqiy tayyorgarligini ham sezilarli darajada oshiradi. Shu munosabat bilan quyidagi takliflar ilgari suriladi:

1. "Tarix o'qitish metodikasi" fani mashg'ulotlarini besh ustuvor yo'nalish asosida izchil tuzilmaga ega qilib rejalashtirish va har bir yo'nalish uchun alohida o'quv soatlarini ajratish.

2. Har bir yo'nalish bo'yicha alohida amaliy topshiriqlar (manbani tahlil qilish varaqasi, platformani baholash cheklisti, didaktik topshiriq loyihasi, reflektiv kundalik) va aniq baholash mezonlarini ishlab chiqish hamda ularni fan dasturiga rasmiy tarzda kiritish.

3. Talabalarga virtual muzey manbalaridan foydalanishda akademik halollik qoidalarini (havola berish, muallif huquqini hurmat qilish, plagiatga yo'l qo'ymaslik) bo'yicha alohida uslubiy qo'llanma va onlayn-modul taqdim etish.

4. Reflektiv tahlil ko'nikmasining nisbatan sekin shakllanishini hisobga olgan holda, ushbu yo'nalish bo'yicha mashqlar hajmini va davomiyligini oshirish, shuningdek mentor-o'qituvchi ishtirokidagi guruhli refleksiya seanslarini joriy etish.

5. Ushbu besh yo'nalishni boshqa ijtimoiy-gumanitar fanlarni (jamiyatshunoslik, adabiyot, geografiya) o'qitish metodikasiga moslashtirish va kengroq namunada takroriy tadqiqotlar o'tkazish imkoniyatlarini o'rganish.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

[1] Wineburg, S. Historical Thinking and Other Unnatural Acts: Charting the Future of Teaching the Past / S. Wineburg. – Philadelphia : Temple University Press, 2001. – 274 p.

[2] Hicks, D. The SCIM-C Strategy: Expert Historians, Historical Inquiry, and Multimedia / D. Hicks, P. Doolittle, E. T. Ewing // Social Education. – 2004. – Vol. 68, No. 3. – P. 221–225.

[3] Eshet-Alkalai, Y. Digital Literacy: A Conceptual Framework for Survival Skills in the Digital Era / Y. Eshet-Alkalai // Journal of Educational Multimedia and Hypermedia. – 2004. – Vol. 13, No. 1. – P. 93–106.

[4] Seixas, P. The Big Six Historical Thinking Concepts / P. Seixas, T. Morton. – Toronto : Nelson Education, 2013. – 240

p.

[5] Handbook of Academic Integrity / ed. by T. Bretag. – Singapore : Springer, 2016. – 1097 p.

[6] Falk, J. H. The Museum Experience Revisited / J. H. Falk, L. D. Dierking. – Walnut Creek : Left Coast Press, 2013. – 416

p.

[7] Lee, P. Progression in Historical Understanding among Students Ages 7–14 / P. Lee, R. Ashby // Knowing, Teaching, and Learning History: National and International Perspectives / ed. by P. Stearns, P. Seixas, S. Wineburg. – New York : New York University Press, 2000. – P. 199–222.

[8] Barton, K. C. Teaching History for the Common Good / K. C. Barton, L. S. Levstik. – Mahwah : Lawrence Erlbaum Associates, 2004. – 296 p.

[9] O'zbekiston Respublikasi Prezidentining «Pedagog kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida»gi 2025-yil 28-apreldagi PF-73-son Farmoni.

